

«МАЛА ШКАДАВАЦЬ СВАЮ РОДНУЮ МОВУ.

Калі хочаш, каб яна жыла, трэба хоць нешта рабіць»

...Жыццё як жыццё (можна было б сказаць, калі б не той кляты вірус...) — нешта з'яўляецца ў ім, нешта знікае. Акурат таксама і ў газеце: раней, як заўважылі чытачы, была рубрыка «Я зноў выбіраю «Звязду», а друпер лісты ў ёй чамусьці не друкуюцца. Паверце, зусім не таму, што яны не прыходзяць. Проста ў многім паўтараюцца. Да таго ж хваліць саміх сябе... Ну хіба што зрэдку...

«Я выпісваю «Звязду» больш за 40 гадоў. Яна ў маім жыцці стала найлепшай сяброўкай, — прызнаецца спадарыня Тэрэса Уладзіславаўна Антух з Пастаў. — Усё, што тут друкуюцца, мне цікава. Чытаю і пазнаю шмат новага, карыснага. Аднак любімыя рубрыкі пералічваць не буду. Скажу толькі, што мне проста ў асалоду чытаць па беларуску».

«...Да болю крыўдна, што мы, людзі Беларусі, так абыякава ставімся да роднай мовы, што Купалу, Коласа, Мележа, Караткевіча ды іншых беларускіх пісьменнікаў пачынаем чытаць па-руску, — піша спадарыня Алена Сідарук з Мінска. — Супраць гэтай мовы я нічога не маю, у нас і сапраўды дзве дзяржаўныя... Але ж другая з іх чамусьці даўно стала першай, што, вядома ж, няправільна. Я са шкадаваннем успамінаю часы, калі мы без ніякіх перашкод ездзілі ў блізкія Літву, Украіну, больш далёкія Грузію ды Арменію, на свае вочы бачылі, як беражліва там людзі ставяцца да сваёй культуры, да сваёй мовы... Такую ж павагу і клопат аб будучым краіны я адчуваю з боку «Звязды».

«А газету, — працягвае спадарыня Алена, — чытаю, можна сказаць, ад першых радкоў да апошніх. Асобная падзяка за «Жыццяпіс» і «Розгалас», за «Сямейную...», за «Неасабісты суб'ектыў» Алене Ляўковіч, за «Нефармат» Святлане Яскевіч, за «Простую мову» і «...Народ на провадзе!» Валянціна

Бібліятэка сталічнай школы № 204. Работнікі ўстановы Ала ФІЛІНА і Людміла БУРАЯ за праглядам свежага нумара «Звязды».

Доўнар ды за многія іншыя рубрыкі. Апроч таго, са «Звяздой» цікава паварушыць мазгамі, разгадваючы сканворды, і добра было б, каб яны друкаваліся трохі часцей...»

Яшчэ жменька кампліменту: «Звязду» я чытаю вельмі даўно, — піша спадарыня Яўгенія Барысаўна Кулевіч з вёскі Сялец, што на Смагоншчыне. — Люблю за актуальнасць тэм, разнапланавасць. Гэтым, як мне здаецца, газета цікавая для ўсіх незалежна ад «чыну», узросту, сямейнага становішча. І эпіграф у газеты харошы: не нейкае там утапічнае «з'яднанне пралетарыята», а «Родная газета на роднай мове».

«Шмат добрых слоў можна сказаць пра змест «Звязды», — працягвае Яўгенія Барысаўна, — але ж за раз хочацца пра фармат. Некалі ён быў вялікі. Потым я неяк прывыкла да малага. І добра, што ён не павялічыўся нават тады, калі «Звязда» «ўдачарыла» «Чырвонку». (Дзякуй, што не далі ёй знікнуць. Ды і модна цяпер некалькі ў адным.) Але ж калі-нікалі «Звязда» прыходзіць у ранейшым фармаце. І як яе падшываць? У дзве столкі?»

«Гэтае пытанне, — дадае шанюная чытачка, — хвалюе не толькі мяне...»

А таму праз газету і адказваем, што хай нячастае, але ж вяртан-

не да старога фармату дыктуецца вытворчай неабходнасцю і жаданнем рэкламадаўцаў, ад якіх (у тым ліку) залежыць фінансавы складнік газеты: асобныя грунтоўныя і вялікія па аб'ёмах матэрыялы (а друкуюцца яны, як правіла, у рамках рэдакцыйных праектаў) патрабуюць такога ж вялікага фармату.

Ёсць «ні то просьба, ні то пажаданне» і ў першым лісце, з якога пачалі гэты невялічкі агляд. «На старонках газеты перасталі з'яўляцца цікавыя выказванні слаўтых людзей: пісьменнікаў, паэтаў, вучоных, філосафаў, — шкадуе спадарыня Тэрэса Антух. — Я некалі прачытала ў вас шчымлівыя словы Ніны Мацяшы: «Намарозіць радня па крыві, адагрэе радня па долі» і дагэтуль не забылася іх. У памяці і словы (не помню, праўда, чые...) «Калі твае мукі становяцца мукамі для іншых, то прышла пара паміраць»... А колькі мудрасці ў Амара Хаяма! Дык чаму б не цытаваць і яго, і іншых, чаму б не «ўзбройваць» людзей ведамі?»

Слушная заўвага! Да таго ж — нескладаная ў выкананні: вунь колькі кніг цяпер з мудраслоўямі! Але ж...

Пытанне на засыпку, як той казаў: што — канкрэтна — падабаецца вам, што дапамагае жыць, што падтрымлівае ў цяжкую хвіліну? Падзяліцеся, напішыце! І тады, магчыма, словы, упадабаныя вамі, стануць дарагімі для іншых...

З таго ж канверта і яшчэ адна заўвага: у рубрыцы «Даты. Падзеі. Людзі» перасталі друквацца гадзі смерці той ці іншай слаўтасці. «Я заўсёды падлічвала, колькі пражыў чалавек, перажывала, калі ра-на сышоў. Напрыклад, акцёру Георгію Тараторкіну ў сёлетнім студзе-

У сродках на гэта «Звязда», на жаль, досыць абмежаваная, а таму надзея ў асноўным на імідж выдання, на падтрымку з боку вертыкалі ўлады, кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў, творчай інтэлігенцыі, а галоўнае — нашых верных сяброў-чытачоў.

«Стаж» падпіскі на «Звязду» ў мяне досыць вялікі — гадоў з 30 ужо. І недзе каля 15 з іх я не проста чытаю газету, а яшчэ і рэкламую, — піша спадарыня Соф'я Парфір'еўна Кусянкова з вёскі Лучын, што на Рагачоўшчыне. — Масавых мерапрыемстваў, вядома ж, не праводжу. Працую, як той казаў, «без шуму і пылу»: пры выпадку, пры адпаведнай размове з сябрамі ці блізкімі людзьмі магу спаслацца на публікацыі, даць нешта пачытаць, прапанаваць пазнаёміцца... Можна яшчэ падарыць падпіску. Гэта нават выгадна — і падарунак «куплены», і грошы амаль не патрачаны, і добрая справа зроблена... Мне пра гэта сяброўка нядоўна сказала. Я неяк зрабіла ёй вось такі падарунак. Дык яе Пятро, як каза, цяпер жывы не будзе, калі двойчы на тыдзень не паўторыць, што лепшай газеты, чым «Звязда», няма... А неяк яны ўпусцілі час, не паспелі аформіць падпіску. Дык той месяц ён ледзь перажыў. Сын, каб дапамагчы, стаў прыносіць з дома іншую газету. Бацька не ўпадаваў: сказаў, што чытаць там няма чаго».

ні споўнілася б 75. Па гадах яшчэ жыць бы ды жыць, а яго ўжо няма... Альбо вось цікавы артыкул пра Францішку Уршулю Радзівіл. Такая адукаваная жанчына! Колькі ж гадоў ёй Бог адмераў?»

Для тых, хто мае пад рукой інтэрнэт, ніякіх складанасцяў: нарадзілася 13 лютага 1705-га, памерла — 23 мая 1753-га. Паскупіўся Бог!

Для тых, хто інтэрнэту не мае, ёсць, напэўна, сэнс даваць такую інфармацыю на старонках газеты...

Дарэчы, у некага «стаж» сяброўства з ёй вымяраецца гадамі, у некага — дзесяцігоддзямі, а то і... пакаленнямі — то-бок усё жыццё выпісалі дзед з бабуляй, потым бацькі, іх дзеці... Пытанне: што ж рабіць, каб «Звязда» не чужой стала ўнукам?

Адказ відавочны: з аднаго боку — працаваць над зместам і афармленнем, з другога — па магчымасці рэкламаваць.

Дзеля памяці

ГІСТАРЫЧНЫ ПЛАСТ ПЯТРА ЛЫСЕНКІ

Пайшоў з жыцця археолаг Пётр Лысенка. Ён у розныя гады быў героем і аўтарам цікавых публікацый у «Звяздзе». Ён — адзін з выдатных беларускіх дзеячаў навукі, якія сваёй плённай працай на працягу мінулага і гэтага стагоддзя абагацілі скарбніцу ведаў усяго чалавецтва. Ён пражыў абадзедзены лёсам гады, пакінуўшы каштоўную спадчыну не толькі для археалогіі, але і для кожнага грамадзяніна Беларусі. Гэта ён раскрыў нам таямніцы многіх старажытных курганоў, першы адшукаў паблізу сённяшняга Брэста жылыя пабудовы часоў Старажытнай Русі і ініцыяваў стварэнне там унікальнага археалагічнага музея. Старажытнае Бярэсце стала тэмай яго доктарскай дысертацыі.

Разам з Пятром Фёдаравічам Лысенкам мне пашчасціла шмат гадоў запаар працаваць у нязменным складзе міжнароднай навукова-асветніцкай экспедыцыі «Дарога да Святыняў». Сярод удзельнікаў (навукоўцаў, пісьменнікаў, майстроў мастацтва, прадстаўнікоў права слаўнай царквы) ён быў найстарэйшы па ўзросце. Але паважаны ўзрост зусім не перашкаджаў яму з маладой энергіяй напоўніцу аддавацца справам. Рабочы дзень экспедыцыі пачынаўся ўранку і доўжыўся да ночы, бо сустрэчы з удзельнікамі экспедыцыі чакалі ў школах і інстытутах, бібліятэках і на прадпрыемствах, у вясковых клубах і гарадскіх палацах культуры... Асветніцкія выступленні лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, доктара гістарычных навук, прафесара Пятра Фёдаравіча Лысенкі з аднолькавым поспехам праходзілі і ў гарадах,

і ў вёсках. Ён заўжды меў мэту не толькі данесці новыя веды пра далёкае мінулае роднага краю, але і пераканаць слухачоў, што гэтая гісторыя вартая займаць пачэснае месца ў гісторыі агульнасусветнай.

Тыя, каму пашчасціла чуць яго надзвычай цікавыя выступленні пра ўласныя даследаванні старажытнага Бярэсця, Турава, Пінска, Мазыра, Давыд-Гарадка, Слуцка, Рагачова, Мінска, надоўга захавваюць яркавае ўражанне ад гэтых папулярных лекцый, захавваюць у сваёй памяці і перададуць іншым новыя ўнікальныя веды пра гісторыю Беларусі. Сам жа Пётр Фёдаравіч прайшоў да вышніх гэтых ведаў гісторыка і археолога няпростым шляхам навукоўца даўжынёй пяцьдзясят гадоў з васьмідзясяці васьмі падараных яму лёсам.

Яўген ПЕЎСЭЦКІ.
Гэтае фота Пятра Фёдаравіча я зрабіў падчас сумеснай вандрожкі па маршруце экспедыцыі «Дарога да Святыняў».

Ёсць пытанне

БЕДНЫ ПУШКІН...

Раней лічылася, што савецкая адукацыя найлепшая ў свеце. І сапраўды, усе школьнікі тады праходзілі — прычым не міма — геаграфію, гісторыю, літаратуру, і многія веды ім былі патрэбныя.

Помню, адзін з маіх сяброў на гісторыка вучыўся, егіпецкіх фараонаў дужа любіў. Бывае, вечарам праводзіць дадому, цэпра як па заказе — «егіпецкая», а ён мне пра мумій расказвае. Во дзе страху нацярапелася! Але ж запамінала і цара Хамурапі, і ўсе тамтэйшыя вобласці ды ўзбраенні з калясніцамі, і хто з кім ваяваў...

Цяпер жа, падобна, дзеці суткамі сядзяць у сваіх гаджэтах, а што чэрпаюць адтуль, — аднаму толькі Богу вядома. Мая знаёмая ў школьнай бібліятэцы працуе, услед за сваімі чытачамі розныя «перлы» запісвае. Гэта з яе «скарбонкі»: «Дайце кніжку Пушкіна «Прастаквашына», «Дайце кнігу пра злачынства і пакаранне... Ну, там адзін чувак замачыў другога, а потым вельмі раскайваўся», «Дайце шэрую кніжку з вайной на вокладцы», «Дайце кнігу Купалы «Бандароўка»... Такой няма? Дык іншым жа давалі!» (Патрабаваць, заўважце, дзеці ўмеюць!)

А вось яшчэ жменька перлаў: «Хто напісаў «Му-му»? — Дастаеўскі», «У якім годзе пачалася Першая сусветная вайна? — У 1917-м? У 1939-м?», «Чым вядомы Аляксандр Неўскі? — Бітвай пад Палтавай»...

Пытанне: куды мы ідзем з такімі вольнымі ведамі?
А мо і праўда: навошта цяпер тая літаратура ды паэты-пісьменнікі? Можна, хлопцы сваім дзяўчатам цяпер не верхы чытаюць? Мо пра шрэкаў ды пакемонаў ім размаўляць цікавей?

Соф'я Лістапад, г. Жлобін.